

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : ต้นแบบของการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ
Professor Emeritus Dr. Paitoon Sinlarat : A Role Model of Creative
And Productive Education

พงษ์ภิญโญ แม้นโกศล*

Pongpinyo Mankosol*

*คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10210

*Faculty of Arts, Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210

Received : May 15, 2020 Revised : May 19, 2020 Accepted : May 25, 2020

บทคัดย่อ

ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพของศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ มีที่มาจากการมองภาพรวมความต้องการของประเทศ และทิศทางการพัฒนาคุณลักษณะของประชากรที่เหมาะสมกับอนาคตและเหมาะสมกับนโยบายประเทศไทย 4.0 การจัดการศึกษาตามปรัชญานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างคนให้มีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ 1) จิตสร้างสรรค์ 2) จิตวิเคราะห์ 3) จิตผลิตภาพ และ 4) จิตรับผิดชอบ จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ นอกจากจะเป็นผู้นำเสนอแนวคิดดังกล่าวแล้ว ยังเป็นต้นแบบของครูผู้สอน นักวิชาการ และผู้บริหารการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพอีกด้วย

คำสำคัญ : การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ, ปรัชญาศึกษา, ไพฑูรย์ สินลารัตน์

Abstract

Professor Emeritus Dr. Paitoon Sinlarat's philosophy of creative and productive education was derived from looking at the country's overall needs and the direction of the development of population characteristics which were considered appropriate for the future. The educational

*พงษ์ภิญโญ แม้นโกศล

E-mail : pongpinyo.man@dpu.ac.th

management based on this philosophy aims to develop people into 4 characteristics, 1) Creative mind 2) Critical mind 3) Productivity mind, and 4) Responsible mind. According to the document analysis, not only was Professor Emeritus Dr. Paitoon Sinlarat a proponent of the aforementioned concepts, but also a prototype for teachers, scholars and administrators of creative and productive education.

Keywords : Creative and Productive Education, Philosophy of Education, Paitoon Sinlarat

1. บทนำ

ปรัชญาการศึกษา คือ ความพยายามวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และพิจารณาการศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้งเพื่อให้เข้าใจแนวคิดหลักการ ความสำคัญ ความสัมพันธ์ของเหตุผลต่าง ๆ ว่ามีความสำคัญต่อมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างไร (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2559) กล่าวโดยเฉพาะปรัชญาการศึกษาของไทย ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2559) กล่าวว่า มี 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ปรัชญา กลุ่มอุดมคตินิยม คือ การจัดการศึกษาเพื่อให้คนมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของศาสนา ดำเนินชีวิตตามกรอบจารีตประเพณีอันดีงามของสังคมที่ยึดถือปฏิบัติมายาวนาน 2) ปรัชญา กลุ่มปัญญานิยม คือ

การจัดการศึกษาให้คนมีปัญญา คิดเป็น ใช้ปัญญาอย่างสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของตนและส่วนรวม 3) ปรัชญากลุ่มชุมชนนิยม คือการจัดการศึกษาเพื่อให้รู้จักและเข้าใจชุมชนและสังคมของตน มีจิตสำนึกที่ช่วยพัฒนาแก้ไขปัญหาในชุมชนและสังคมของตนให้เจริญยิ่งขึ้น 4) ปรัชญากลุ่มปฏิบัตินิยม คือ การจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สร้างคนเพื่อไปช่วยเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และ 5) ปรัชญากลุ่มเทคโนโลยีนิยม คือการจัดการศึกษาเพื่อสร้างผู้เรียนที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อแสวงหาความรู้ และเพื่อประโยชน์ในการทำงาน และมุ่งหวังให้ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างนวัตกรรมได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์และพิจารณาการศึกษาของไทยในด้านการนำปรัชญาการศึกษาทั้ง 5 กลุ่มไปปฏิบัติ จะเห็นว่าเน้นปรัชญาการศึกษากลุ่มปฏิบัตินิยมมากกว่า เพราะนับตั้งแต่มีระบบโรงเรียนตามแนวทางของตะวันตกนั้น การศึกษาไทยเป็นไปเพื่อสร้างผู้เรียนให้มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เมื่อตลาดแรงงานเปลี่ยนทิศทางการความต้องการไปอย่างไร การศึกษาก็พร้อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยสร้างคนให้มีความรู้ ทักษะ ค่านิยมที่จะนำไปใช้ในการทำงานเป็นสำคัญ ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นปรัชญาการศึกษากลุ่มปฏิบัตินิยม ซึ่งมองว่าคนคือเครื่องมือในการขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจโดยภาครัฐจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจเป็นหลักการพัฒนาคนก็เพื่อให้เป็นทรัพยากรที่จะช่วยเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ในความเป็นจริงปรัชญาการศึกษาในทางปฏิบัติ “ควรจะมองให้กว้างกว่าการใช้ประโยชน์จากปรัชญาใดปรัชญาหนึ่งเท่านั้น แต่ควรเป็นการมองภาพรวมของประเทศ ทิศทางที่ควรจะเน้นลักษณะคนที่เหมาะสมสำหรับอนาคต แล้วจึงกำหนดทิศทางหรือปรัชญาให้สอดคล้องและสมดุล” (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2559) จากแนวคิดนี้ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ จึงเสนอแนวคิดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ เพื่อเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาของปัจจุบัน

ในบทความนี้ จึงขอนำเสนอแนวคิดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ ในด้านที่มาแนวคิดและความสำคัญ ตลอดจนวิธีการนำแนวคิดดังกล่าวสู่

การปฏิบัติของศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเห็นคุณค่าความสำคัญของแนวคิดและหลักการที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ตลอดจนแสดงให้เห็นลักษณะความเป็นต้นแบบของนักปรัชญา และนักการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ และผลิตภาพของศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) แล้วเสนอผลในรูปแบบบรรยายเชิงพรรณนา

2. จุดเริ่มต้นของนักปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ

ศาสตราจารย์กิตติคุณดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ เริ่มมีแนวคิดทางการศึกษา ตั้งแต่เข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในสมัยนั้นเริ่มมีแนวคิดทางการศึกษาว่า “เมื่อผู้เขียนเริ่มเข้าเรียนในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีแรก ผู้เขียนก็เริ่มคิดแล้วว่า ถ้าเรามีโอกาสสอนเด็กเราจะต้องสอนให้เขาคิดก่อนเพราะความคิดเป็นจุดเริ่มต้นและจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ พร้อมทั้งทำให้เด็กเรารู้จักตัวเองและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ไม่ตามสังคมไปเรื่อย ๆ แต่ในช่วงนั้นผู้เขียนเองก็ยังไม่แน่ใจว่าการคิดที่วุ่นนั้นคือคิดอะไร คิดอย่างไร หลังจากนั้นก็ค่อย ๆ คิดไปเรื่อย ๆ ผู้เขียนก็เริ่มแน่ใจและมั่นใจว่าเด็ก (รวมถึงผู้ใหญ่ด้วย) ต้องคิดในเชิงวิเคราะห์ เพื่อที่จะได้เข้าใจว่าอะไรเป็นอะไรในชีวิตและสังคมของเขา หลังจากนั้นความคิดก็ค่อย ๆ ต่อยอดไปถึงว่าถ้าเราเพียงแต่วิเคราะห์อย่างเดียว แล้วจะได้อะไร ซึ่งก็เปล่าประโยชน์ จึงค่อย ๆ คิดไปถึงการคิดสร้างสรรค์เพื่อจะได้มีความคิดหรือกิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้น หลังจากคิดไปถึงการคิด 2 คำ คือคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์แล้วความคิดก็สะดุดอยู่นาน จนเมื่อได้ทำความเข้าใจกับเรื่องของบริโภคนิยมที่ฝังลึกอยู่ในสังคมไทยอย่างสลับไม่ออก และก่อให้เกิดปัญหาในสังคมไทยมากมาย จึงทำให้ผู้เขียนคิดต่อได้อีก 2 คำ คือ คิดผลิตภาพและคิดรับผิดชอบ ซึ่งเมื่อนำ 4 คิด หรือ 4 จิตของคน ทั้ง 4 คำนี้มาเรียง คือ คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดผลิตภาพ และคิดรับผิดชอบ แล้วก็นำทั้ง 4 คิดนั้นเป็นทางออกในการสร้างหรือสอนเด็กในสังคมไทยได้อย่างเพียงพอและเชื่อว่าจะดีกับสังคมไทยด้วย ด้วยเหตุนี้จึงใคร่

ข้อเสนอปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ ซึ่งใช้ 2 คำเพื่อความเข้าใจและจำได้ง่าย แทนการใช้คำ 4 คำ ดังนั้นปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพจึงหมายถึงการสร้างคน 4 ลักษณะคือให้คิด หรือมีจิตวิเคราะห์ ให้คิดหรือจิตสร้างสรรค์ให้คิดหรือมีจิตผลิตภาพ และให้คิดหรือมีจิตรับผิดชอบ” (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2559)

จากข้อความข้างต้น ทำให้เห็นว่าจุดเริ่มต้นของ ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพเกิดขึ้นมา ตั้งแต่สมัยที่เป็นนิสิตและพัฒนาแนวคิดดังกล่าวเรื่อยมา จนกระทั่งตกผลึกเป็นปรัชญาที่เสนอสู่สังคมเพื่อใช้แก้ไข ปัญหาและพัฒนาการศึกษาของไทย

3. ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ กับ Thailand 4.0 และ Education 4.0

นโยบาย Thailand 4.0 มีเป้าหมายการขับเคลื่อน ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงด้วย นวัตกรรมที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ เศรษฐกิจไทยหลุดพ้นกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และลดการพึ่งพาต่างประเทศเพื่อลดความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ เป็นการสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมให้เกิด ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

ผู้เขียนเห็นว่าปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และ ผลิตภาพของศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ นั้น มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบาย Thailand 4.0 และเป็นปรัชญาที่เหมาะสมแก่การศึกษาในปัจจุบันที่หลาย ฝ่ายพยายามให้เป็น “Education 4.0” กล่าวคือ จุดเริ่มต้น ของปรัชญานี้คือการสังเกตและวิเคราะห์ปัญหาของ ประเทศไทยที่เป็นสังคมบริโภคนิยม (consumerism) คือบริโภคตามอย่างทั้งบริโภคหลักการแนวคิด วิธีการ พฤติกรรมใหม่ตลอดจนบริโภคนิยมในเชิงวัสดุสิ่งของ รวมถึงการที่รับเอาแนวคิดและวิธีการของต่างประเทศ เรื่อยมา (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2559)

ส่วนการศึกษาก็เป็นระบบบริโภคนิยมเช่นเดียวกัน และยังมีส่วนส่งเสริมให้สังคมไทยมีค่านิยมเป็นแบบนี้ด้วย ดังจะเห็นว่าการศึกษาสอนให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง น้อยมาก สอนให้วิเคราะห์วิจารณ์ให้คิดอย่างลึกซึ้งน้อย ว่าเราควรบริโภคอะไรและอย่างไร จนทำให้วัฒนธรรม

บริโภคนิยมยังรากลึกในสังคมไทยจนแก้ไขยาก (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2559)

ศาสตราจารย์กิตติคุณดร.ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ เห็นว่า การศึกษาไทยยังเป็น Consumer Education สถาบันการศึกษาก็เป็น Consumer Institution (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2551) หลักสูตรและการสอนยังเป็นการ บริโภคความรู้ บริโภคความเข้าใจ และบริโภคนิยม ต่าง ๆ ตามที่สังคมกำหนดไว้ในสังคมและรับมาจาก ต่างประเทศเป็นสำคัญ โดยไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้าง คิด ประดิษฐ์ และพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อตนเองและสังคม (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2559) ด้วยเหตุนี้ จึงได้เสนอปรัชญา ดังกล่าวนี้นี้ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาระบบบริโภคนิยม เริ่มจาก “ต้องเปลี่ยนเป็น Productive and Creative Organization คือต้องเปลี่ยนจาก Consumer เป็น Producer” (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2551) และในขณะเดียวกันก็ต้องสร้าง คุณลักษณะของผู้เรียน ซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของ ชาตินต่อไปในอนาคตให้เป็นแบบ CCPR Model คือ Critical Mind หรือจิตวิเคราะห์ Creative Mind หรือ จิตสร้างสรรค์ Productive Mind หรือ จิตผลิตภาพ และ Responsible Mind หรือ จิตรับผิดชอบ ดังนี้

คุณลักษณะที่ 1 จิตวิเคราะห์ (Critical Mind) ใน สังคมบริโภคนิยมจะต้องให้ผู้เรียนมีความคิดวิเคราะห์ให้ ได้เพื่อเขาจะได้เข้าใจ เรียนรู้ และเข้มแข็งและไม่ ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาชวนเชื่อทั้งเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมก็ตาม

คุณลักษณะที่ 2 จิตสร้างสรรค์ (Creative Mind) เมื่อวิเคราะห์วิจารณ์สิ่งใดแล้วก็ควรจะต้องมีความคิด สร้างสรรค์ คิดสิ่งใหม่ ๆ ให้แก่ตนเองและสังคมด้วย เพราะถ้าเพียงแต่วิเคราะห์วิจารณ์ก็จะไม่มีสิ่งใหม่เกิดขึ้น

คุณลักษณะที่ 3 จิตผลิตภาพ (Productive Mind) เมื่อคิดสิ่งใหม่ ๆ แล้วก็ต้องนำความคิดนั้นไปสู่รูปธรรม คือ การมีผลผลิตใหม่ ๆ ด้วยค่าของคนต้องให้มีผลงาน เป็นที่ประจักษ์

คุณลักษณะที่ 4 จิตรับผิดชอบ (Responsible Mind) ไม่ว่าจะคิดหรือวิเคราะห์ หรือสร้างสิ่งใหม่อะไรก็ ตามจะต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม ต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกด้วย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของ

คุณธรรมและจริยธรรมต่อไป (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2551)

ส่วนวิธีการเรียนการสอนก็ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับ CCPR Model ด้วย กล่าวคือ การสอนต้องประกอบด้วย 4 วิธีการหลัก ได้แก่

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบ Criticality-Based เน้นการคิดวิเคราะห์วิจารณ์เป็นหลัก หลักคิดนี้เกิดจากความเห็นสังคมผู้บริโภคร เด็กไทยและคนไทยจึงบริโภคอย่างไม่ไตร่ตรอง คนไทยเราจำเป็นต้องสอนให้เด็กของเรา รู้จักวิเคราะห์ รู้จักเลือกและมั่นใจในตนเอง มีเหตุมีผลเป็นต้น

3.2 การจัดการเรียนรู้แบบ Creativity-Based เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดสิ่งใหม่ มีมุมมองใหม่ ให้มีการฝึกการทำงานเพิ่มเติมจนแน่ใจในทักษะการคิดใหม่ได้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

3.3 การจัดการเรียนรู้แบบ Productivity - Based เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนสร้างผลงานขึ้นมาจากแนวคิดใหม่ แสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลงานแล้วประเมินตรวจสอบจนแน่ใจในคุณภาพสิ่งที่คิดนั้น

3.4 การจัดการเรียนรู้แบบ Responsibility - Based คือ พัฒนาให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงรู้จักเสียสละเพื่อสังคม ต้องเน้นทั้งในด้านการสอน การฝึก การให้ทำตามแบบอย่างจนเกิดเป็นนิสัย

ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพของศาสตราจารย์กิตติคุณดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ จึงเป็นปรัชญาที่สอดคล้องและเหมาะสมกับยุคสมัย Thailand 4.0 และ Education 4.0 เพราะเป็นปรัชญาการศึกษาที่เน้นผลผลิตและความคิดสร้างสรรค์ “คนไทยจะไม่ใช่เพียงเปลี่ยนไปพึ่งพาตนเองมากขึ้น แต่จะต้องผลิตให้ได้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเองและชุมชนอื่น ๆ ด้วย ทักษะของการศึกษาจึงจะต้องเน้นการทำได้ ลงมือทำออกมาเป็นผลผลิต” (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2559) ถ้าหากสามารถพัฒนาการศึกษาให้เป็นการศึกษา “ยุคผลิตภาพ” หรือ Education 4.0 ดังที่กล่าวมา ก็จะทำให้สังคมไทยลด ละ เลิกการเป็นสังคมวัฒนธรรมบริโภคนิยมลงได้ และเปลี่ยนเป็นสังคมวัฒนธรรมผลผลิตนิยม(ไพฑูริย์

สินลารัตน์, 2559) ในประเด็นนี้จะเห็นว่าศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์ทางการศึกษาและสามารถคาดการณ์แนวโน้มของโลกได้อย่างเฉียบคมและถูกต้อง เพราะในขณะที่ประเทศของเรายังเป็นยุค 2.0 ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ ก็มีแนวคิดทางการศึกษาที่เป็น 4.0 แล้ว และเมื่อประเทศไทยมีนโยบาย Thailand 4.0 ก็ช่วยขึ้นนำสังคมให้เห็นว่าการศึกษายุคผลิตภาพ หรือ Education 4.0 คือเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้บรรลุเป้าหมาย Thailand 4.0 นั้นเอง

4. การนำปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพสู่การปฏิบัติ

จากการศึกษาวิเคราะห์ผลงานตำราและหนังสือของศาสตราจารย์กิตติคุณดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ พบว่าปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพคือ “แก่นแท้” ของในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของครูและนักวิชาการ หรือบทบาทของนักบริหาร กล่าวคือ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ มิได้เป็นเพียงนักคิดที่เสนอปรัชญาให้คนอื่น ๆ นำไปปฏิบัติ หากแต่เป็นนักปฏิบัติตามหลักการของปรัชญานั้นด้วยตนเอง เสมือนทำให้ดูเป็นแบบอย่างโดยนำปรัชญาดังกล่าวไปใช้ในทุกรูปแบบกับทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

5. ศาสตราจารย์กิตติคุณดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ : บทบาทของครูผู้สอนและนักวิชาการเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ

ผู้เรียนทุกคนของศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ จะต้องเคยเรียนปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพมาแล้วทั้งนั้น ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยที่นำทฤษฎีเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพไปใช้ในวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์จนสำเร็จการศึกษาเป็นมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต ทั้งนี้เพราะในการเรียนการสอนของศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ นอกจากจะแสดงที่มา แนวคิด และหลักการของปรัชญาดังกล่าวแล้วยังกำหนดให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามหลักการของการศึกษาเชิงผลิตภาพโดยส่วนมากจะให้ผู้เรียนร่วมกันเขียนบทความ เพื่อรวบรวมเป็นหนังสือ

จัดพิมพ์เผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ และหนังสือรวมบทความแต่ละเล่มก็จะมีประเด็นหัวข้อแตกต่างกันไปตามแนวโน้มที่สำคัญในแต่ละช่วงเวลา เช่น ในยุค Thailand 4.0 ได้มอบหมายให้นักศึกษาปริญญาเอกวิทยาลัยครุศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตเขียนบทความลงพิมพ์ในหนังสือชื่อ “โรงเรียนสร้างสรรค์” และ “โรงเรียน 4.0 โรงเรียนผลิตภาพ” โดยมีบทความของศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ รวมกับบทความของผู้เรียนด้วยทำให้ผู้เรียนภูมิใจที่สามารถเขียนบทความและมีชื่อของตนเองรวมอยู่กับชื่อของอาจารย์ผู้สอนด้วย

ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ผู้เรียนบางคนเพิ่งเขียนบทความวิชาการเป็นครั้งแรกในชีวิต ซึ่งเมื่อมีครั้งแรกก็ย่อมมีครั้งต่อ ๆ ไปในอนาคตนับได้ว่าเป็นการสอนและฝึกให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลผลิตทางวิชาการขึ้นมาได้ด้วยตนเองทั้งนี้เพราะศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์เชื่อว่าการเขียนบทความคือการตกผลึกทางความคิด เพราะต้องประมวลความรู้ทั้งหลายแล้วเรียบเรียงนำเสนอประเด็นทางวิชาการที่น่าสนใจเป็นการส่งเสริมให้ “ผู้เรียนทั้งในระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตมีความคิดความเห็นในทางวิชาการที่ลึกซึ้งและแหลมคม ดังนั้นในกระบวนการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการฝึกคิดในทางวิชาการอยู่เสมอในการพัฒนางานเล่มนี้ได้ทดลองใช้หลักการที่สำคัญคือ กระบวนการตกผลึกทางปัญญา (Crystal – Based Approach) ที่ผู้เขียนแต่ละคนพัฒนางานของตนเองแล้วนำมาวิเคราะห์วิจารณ์กันแล้วจึงนำไปปรับปรุงแก้ไขรวมแล้วกว่า 3 ครั้งด้วยกัน” ไม่เพียงแต่ผู้เรียนในชั้นเรียนเท่านั้นที่ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ มอบหมายให้เขียนบทความ แม้ผู้เรียนที่จบไปนานแล้วเป็นอาจารย์เป็นผู้บริหารในสถาบันการศึกษามีชื่อเสียงต่าง ๆ ทั่วประเทศ ก็ขอความร่วมมือให้ช่วยเขียนบทความร่วมกัน นับเป็นผลผลิตเชิงนวัตกรรมที่มีคุณค่าแก่วงการวิชาการอย่างมาก ดังตัวอย่างหนังสือรวมบทความเรื่อง “อุดมศึกษาสาขาวิชาที่ถูกลิ้ม” ซึ่งจัดพิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2560 (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2560)

การมอบหมายงานให้ผู้เรียนเขียนบทความจึงเป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ได้นำทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติจริง ตามหลักการ

CCPR Model ที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น กล่าวคือ เมื่อเขียนบทความผู้เรียนจะมี Critical Mind หรือจิตวิเคราะห์ คือ ได้มองรอบด้าน รู้ที่มาที่ไป เข้าใจเหตุผลของประเด็นที่จะเขียนมี Creative Mind หรือ จิตสร้างสรรค์ คือ ต้องคิดต่อยอดจากเรื่องราวหรือบทความที่มีอยู่ก่อนหน้านี้นำมาประยุกต์ใช้ และมองประเด็นใหม่มี Productive Mind หรือจิตผลิตภาพ คือ เมื่อต้องเขียนบทความก็ต้องคำนึงถึงผลผลิต วิธีการและคุณภาพของบทความด้วย และสุดท้ายมี Responsible Mind หรือ จิตรับผิดชอบ คือ ส่งเสริมให้มีจิตสำนึกสาธารณะ รู้จักเป็นผู้ให้ในที่นี้คือให้สาระความรู้แก่สังคมโดยผ่านบทความที่เขียน

6. ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ : บทบาทของผู้บริหารการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ เป็นนักบริหารการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ ไม่ว่าจะเป็นบริหารงานในตำแหน่งใด หรือหน่วยงานใดมักจะใช้แนวคิดเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้องค์กรนั้น ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสร้างนวัตกรรมขึ้นมาทั้งในรูปแบบกระบวนการทัศนคติและแนวปฏิบัติใหม่

ดังนั้นเห็นว่า เมื่อศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ได้มาดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีสายงานวิจัยและคณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตก็ทำให้เกิดนวัตกรรมหลายประการ เช่น ด้านการวิจัยเกิดนวัตกรรมการบริหารวิจัย การให้ค่าตอบแทนรายเดือนแก่นักวิจัยแยกจากทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อกระตุ้นและเสริมแรงให้เกิดนักวิจัยหน้าใหม่ แก้ไขปัญหาการขาดแคลนงานวิจัยและนักวิจัยได้เป็นอย่างดี มีการกระตุ้นและส่งเสริมอาจารย์ให้ หันมาผลิตงานวิจัยและการตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการ จัดตั้งสำนักพิมพ์ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เพื่อส่งเสริมและรองรับการตีพิมพ์และจัดจำหน่ายหนังสือและตำราของอาจารย์ มีการบริหารงานวิจัยเชิงรุก คือ เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนกลยุทธ์ด้านการวิจัยของทุกคณะ เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ทุกคณะสร้างงานวิจัยหรือผลงานวิชาการอื่น ๆ โดยไม่ได้มีเป้าหมายเพียงสร้างผลงาน แต่ยังมีเป้าหมายในการพัฒนาครูอาจารย์ให้มีคุณภาพสามารถเข้าสู่ตำแหน่ง

ทางวิชาการในระดับสูงขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้ท่านเป็นนักคิดและมองเห็นว่า “ในสภาพสังคมไทยส่วนใหญ่องค์กรของเราเป็นองค์กรที่ไม่ค่อยมองไปในอนาคตเท่าไร ส่วนใหญ่เป็นองค์กรที่ทำงานไปตามรูทีน..เราควรมีความคิดในลักษณะของการมองไปข้างหน้าให้มากขึ้นแล้วค่อยมองไปในอนาคตให้มากขึ้น แล้วเราก็ต้องการคล้าย ๆ กับว่า แทนที่จะทำงานรูทีน เราอยากลองพัฒนาแนวคิดอะไรใหม่ ๆ ดูบ้าง” (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2559)

ดังนั้นเมื่อศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สีนลาร์ตันได้เข้ามาบริหารงานด้านการเรียนการสอนสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ครุศาสตร์ให้มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตยจึงก่อตั้งวิทยาลัยครุศาสตร์ขึ้น เป็นวิทยาลัยหรือคณะวิชาที่เน้นการสร้างนวัตกรรมทั้งงานวิจัย วิทยานิพนธ์และดุชฎินิพนธ์ที่เน้นแนวคิดเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการเรียนการสอนที่มีเกณฑ์มาตรฐานเป็นของวิทยาลัยครุศาสตร์โดยเฉพาะเรียกว่า “ทศวิถี” ซึ่งกล่าวโดยสังเขปคือการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการสร้างผลงาน เป็นรายงาน เป็นบทความ ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้อีกขั้นหนึ่งที่ไม่เพียงแต่เป็นงานที่ประมวลความรู้ของผู้อื่นที่มีมาก่อนหน้านี้ แต่เป็นการค้นคว้าที่เน้นค้นหาหรือจับทิศทางของนวัตกรรมในสาขาวิชาที่ศึกษา (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2559)

นอกจากการบริหารงานโดยประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพกับมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตยแล้วยังได้นำหลักการนี้ไปใช้แก่ ครุสภาในฐานะประธานกรรมการครุสภา (มกราคม 2556 – มีนาคม 2558) ด้วยในการทำงานที่ ครุสภา เมื่อมีโอกาสได้บรรยายศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน มักจะนำเสนอแนวคิดเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพให้แก่ครุสภาด้วยดังจะเห็นได้จากหนังสือ “คิดเพื่อครู” ซึ่งรวบรวมและถอดเทปคำบรรยายของท่านในโอกาสต่าง ๆ ในหนังสือนี้สามารถสะท้อนแนวคิดและหลักการทำงานในครุสภาได้อย่างชัดเจน เช่น ความประสงค์ให้ครุสภาทำงานเชิงรุกเพราะอนาคตจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยและสังคมโลกจะมีประชากรจากอาเซียนและนานาชาติเข้ามาประกอบวิชาชีพครูในประเทศไทยมากขึ้น ดังนั้นครุสภาจึงต้องดำเนินการเชิงรุก (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2556)

อีกประการ คือ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน ต้องการให้ครุสภาประสานงานกับคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์มากขึ้นในด้านการพัฒนาครูให้มีคนเก่งและคนดีเข้ามาประกอบวิชาชีพครูและผู้บริหาร โดยท่านพยายามมุ่งมั่นให้เกิดการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูให้เป็นครูรุ่นใหม่ คือให้ครูเป็นผู้นำด้านการศึกษามีบทบาทนำสังคมในหลายส่วน เช่น การสอนให้เด็กมีความรับผิดชอบ เห็นความสำคัญของส่วนรวม มีความทันสมัยก้าวหน้า ทนต่อการเปลี่ยนแปลง และต้องเป็น Creative and Productive Teacher คือสามารถสร้างนวัตกรรมในรูปแบบวิธีการสอน ผลงานวิชาการขึ้นมาให้ได้ (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2559) ครูต้องหาความรู้ด้วยตนเองตามทันต่อการเปลี่ยนแปลง รู้จักค้นคว้าวิจัยด้วยตนเอง (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2559) ทั้งนี้เพราะศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน ตระหนักถึงความสำคัญของครูว่า “การปฏิรูปการศึกษา ที่แท้จริงต้องเริ่มที่ชั้นเรียนเริ่มที่ครู” (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2559)

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษางานของท่านได้ว่า ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน คือ นักปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ ถึงแม้จะเป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ แต่ก็ไม่ได้ยึดมั่นนำมาใช้โดยไม่มองในมุมของสังคมไทย หากแต่มองจากภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) เป็นพื้นฐาน มองสาเหตุปัญหาสังคมไทยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาลแล้วคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ออกมาเป็นแนวคิดแบบทฤษฎีที่สร้างจากพื้นฐานของไทยเราเอง ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน ไม่เพียงแต่เป็นนักคิดเท่านั้น แต่ยังเป็นนักปฏิบัติ เป็นผู้ลงมือปฏิบัติให้เห็น เป็นต้นแบบของครู นักวิชาการ นักบริหารการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ นอกจากนี้ยังมุ่งมั่นถ่ายทอด และกระตุ้นให้ผู้เรียน ผู้ได้บังคับบัญชา ตลอดจนทุกคนในสังคมไทยได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการใช้การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพมาช่วยปรับเปลี่ยนสังคมวัฒนธรรมบริโภคนิยมให้เป็นวัฒนธรรมผลผลิตนิยม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีความเข้มแข็งมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

7. เอกสารอ้างอิง

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2551). **อุดมศึกษาโลกาภิวัตน์**
รายงานการดูงานและประชุมวิชาการ
ต่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2559). **การศึกษาไทย 4.0**
ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิต
ภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2556). **คิดเพื่อครู คำบรรยายระหว่าง**
ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการคุรุสภา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2560). **โรงเรียน 4.0 โรงเรียน**
ผลิตภาพ. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, วาสนา วิสฤตภา และนักรบหมี่แสน.
(2560). **อุดมศึกษาสาขาวิชาชีพที่ถูกกลืน. พิมพ์ครั้งที่**
2 กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.